

การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1

The Approach Development of Quality Assessment Following basic Educational Standard for Internal Quality Assurance in Education of Small Schools under the Office of Primary Service Area 1

ศศิวิมล ปักดียา¹, สุธรรม ธรรมทัสนานนท์²

Sasivimol Pakdeeya¹, Sutum Tummatasananon²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1 2) พัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 398 คน ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1 ผู้คุณทรงวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (PNI Modified) และการวิเคราะห์เนื้อหา

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's Student Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และ มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับสภาพที่พึงประสงค์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

2. ตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ประกอบด้วย 1) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน จำนวน 26 ตัวบ่งชี้ 2) มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา จำนวน 34 ตัวบ่งชี้ 3) มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 4) มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มีตัวบ่งชี้ 4 ตัวบ่งชี้ 5) มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม มีตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ และผลการประเมินตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the actual conditions and desired conditions of quality assessment following basic educational standard, and 2) to develop the approach of quality assessment to meet basic educational standard. The steps of the research composed of 2 phases: phase 1 – analyzing actual conditions and desired conditions, collecting data from school administrators and teachers, 398 people in total, The data were collected from questionnaires, semi-structured interview, focus group discussion, and evaluation. The statistic tools used for analyzing data were indexes of item – Objective Congruence (IOC), percentage, mean, standard deviation, discrimination, reliability, PNI Modified, and content analysis.

The results of the research were shown as follows:

1. Overall, the actual conditions of quality assessment were at high level. Separated

into each aspect, the study found that 1) educational administration, and learners' quality were at high level ; 2) promotion procedure, school's identity, and learning society were at moderate level. Meanwhile, it was found that both overall aspects and separated aspect of the desired conditions of quality assessment were at high level.

2. The results of approach development of quality assessment in education Suggested that: 1) there were 26 ways of learners' quality development ; 2) there were 34 ways of educational administration development ; 3) there were 5 ways of learning society development ; 4) there were 4 ways of school's identity development ; 5) there were 3 ways of promotion procedure development.

The result of quality assessment in education conducted by educational experts found that the propriety and possibility of quality assessment approaches were at high level.

Keywords: Approach development of quality, assessment following basic educational standard, internal quality assurance in education of small schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความสำคัญไว้ใน หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ซึ่งกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ส่วนระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 48 กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546: 14) จะเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาตามปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

โดยมีการควบคุมดูแลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มีการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุง คุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ระบบประกันคุณภาพภายในจึงต้องดูแลทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตหรือผลลัพธ์ ซึ่งต่างจากการประเมินคุณภาพภายนอกที่เน้นการประเมินผล การจัดการศึกษา ดังนั้นความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกจึงเป็นสิ่งจำเป็น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554: 3-4)

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษาสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กร หรือสถานประกอบการที่รับนักเรียนเข้าศึกษาต่อ หรือ รับเข้าทำงานว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน ที่สถานศึกษากำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด

สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้ง สร้างประโยชน์แก่ครอบครัวและชุมชนตามความเหมาะสม ด้วยการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ทั้ง องค์กรโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม บุคลากรในสถานศึกษา ต้องตระหนักถึงเป้าหมาย คือ ผลประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ และถูกกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและที่ประกาศไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 จากกฎกระทรวง อันเป็นแนวทางนี้เอง ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหันมาสนใจการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554: 1-9)

มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง มาตรฐานถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานในบริบทนี้ จึงเป็นมาตรฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยองค์กรวม การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพ เพราะสถานศึกษา ทุกแห่งรู้ว่าเป้าหมายการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา 2 ประการ คือ 1.สถานศึกษาทุกแห่งมีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน 2. มาตรฐานทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด ดังนั้น คุณภาพคนที่ชาติต้องการเป็น

อย่างไร การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันต้องไปในทิศทางใด คุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละแห่งมีจุดเด่น จุดควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากไม่มีเครื่อง ชีวัดเทียบเคียง ทำให้ขาดการรับผิดชอบต่อสาธารณชน การกำหนดให้มี มาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐาน คุณภาพครูที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน คุณภาพการบริหารจัดการตลอดจนคุณภาพด้านการจัดสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และการมีกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมที่สนองต่อนโยบายของรัฐ นอกจากนี้ มาตรฐานยังเป็นแนวทางให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุน ส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่างๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554: 1-9)

การศึกษาไทยประสบปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากและมีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากประชากรในวัยเรียนมีจำนวนลดลง ประกอบกับความนิยมของผู้ปกครองที่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนที่โรงเรียนในเมือง ทำให้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนนอกเมืองลดลงอย่างมาก ทำให้กลายเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมากถึง 14,699 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 45.82 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากดังกล่าวทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนถึงคุณภาพและประสิทธิภาพได้ กล่าวคือ เกิดการใช้ทรัพยากร อย่างไม่คุ้มค่ามีข้อจำกัดด้านจำนวนครู หรือไม่สามารถจัดครูสอนได้ครบชั้น และขาดแคลนด้านการนำสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ ส่งผลทำให้คุณภาพการศึกษาลดลง

อย่างต่อเนื่อง จากการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการดำเนินงานไม่เป็นที่น่าพอใจ ใช้งบประมาณ และทรัพยากร ไม่คุ้มค่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติไม่เป็นไปตามเป้าหมาย สัดส่วนครูต่อ นักเรียนเฉลี่ย 1: 12.46 (ระดับประเทศ 1: 19) โรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น จำนวน 7,280 โรงเรียน จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554: 2-5)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลสถานศึกษาในเขตพื้นที่ จำนวน 251 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 151 โรงเรียน ซึ่งจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอบ 3 ปีพ.ศ. 2554 - 2558 พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กที่ไม่ได้รับการรับรองระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ไม่ผ่านมากที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งมีจำนวนมากถึง 46 โรงเรียน อันดับที่ 2 ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 8 พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัดมีจำนวนโรงเรียนไม่ผ่าน 24 โรงเรียน อันดับที่ 3 ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีโรงเรียนที่ไม่ผ่าน 23 โรงเรียนและตัวบ่งชี้ที่โรงเรียนผ่านน้อยที่สุด จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โรงเรียนที่ไม่ผ่านทุกตัวบ่งชี้ มีจำนวน 4 โรงเรียน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ตัวบ่งชี้ มากกว่าร้อยละ 80 มีโรงเรียนจำนวน 2 โรงเรียนที่ผ่านใน

ตัวบ่งชี้ที่ 5 แต่ไม่ผ่านการรับรองในครั้งที่ 3 นี้ มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติแก่สถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฯและตามประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 มีข้อเสนอแนะแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างความเข้มแข็งและจัดกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็นในการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมพัฒนาเครือข่าย พัฒนาคุณภาพเพื่อร่วมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีความเข้มแข็ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1, 2558: 14-16)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม รวมทั้งการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก (Best Practices) ของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการประกัน

คุณภาพการศึกษาและโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รอบ 3 ในระดับดีมาก ว่าเป็นอย่างไรเพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็กได้นำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพ พ.ศ. 2553 โดย สำนักทดสอบทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2554 (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554: 3-4) 5 ด้าน ดังนี้ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2) มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา 3) มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และ 5) มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน สถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 151 คน และครู จำนวน 1,076 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 1,227 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 113 คน และครูผู้สอน จำนวน 285 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 398 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ (PNI Modified)

ตอนที่ 2. ศึกษา Best Practices จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 3 โรงเรียน โดยการศึกษา จากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต

ตอนที่ 3. นำผลการวิจัยระยะที่ 1 และ ข้อมูลการศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) มาจัดทำร่างตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก

ตอนที่ 4. ตรวจสอบ ยืนยันและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ด้วยการใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินงานตามคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

ภาพที่ 2 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการและผลที่คาดหวัง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบ สมบูรณ์ (PNI Modified) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และ มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สภาพที่พึงประสงค์ การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

2. ตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า 1) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มีตัวบ่งชี้ 26 ตัวบ่งชี้ 2) มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มีตัวบ่งชี้ 34 ตัวบ่งชี้ 3) มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ 4) มาตรฐานมาตรฐาน

ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มีตัวบ่งชี้ 4 ตัวบ่งชี้ 5) มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม มีตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ และผลการประเมินตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม และ มาตรฐานด้านผู้เรียน ตามลำดับ ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดัง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2542: 2) เพราะว่าเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด และสังคมต้องการ และสืบเนื่องจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายบทบาทการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาเป็นหน่วยรับผิดชอบและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่เชื่อมั่น และเป็นที่พอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง

ชุมชน และสังคม ดังนั้นหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระงานรับผิดชอบ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด สอดคล้องกับพินิจ นาทองห่อ (2554: 97-98) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาการลินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ญัฐนิช เขียวพอ (2554: 92-97) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบางละมุง 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ องค์กร วงศ์เรือง (2553: 95-98) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 พบว่า มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ระดับมาก

2. ผลการวิจัยสภาพที่พึงประสงค์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานด้านอัตลักษณ์

ของสถานศึกษา มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม และ มาตรฐานด้านผู้เรียน ตามลำดับ ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เพราะว่ากำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบ ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ญัฐพล รักไทย (2557: 140-143) ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. พบว่า ผลการจัดลำดับความคาดหวังสูงสุดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา คือ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีความเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา และท้องถิ่น สอดคล้องกับจิราพร แสงมาศ (2554: 50-52) ได้ศึกษา เรื่องปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาคคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกมาตรฐาน ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา และมาตรฐานด้านผู้เรียน

ตามลำดับ

3. การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการ ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

3.1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มี ตัวบ่งชี้การพัฒนา คือ มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีน้ำหนักร่างกาย ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยง ตนเองจากสภาวะที่เสี่ยง ต่อความรุนแรงโรคมัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น สร้างผลงาน จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/ นาฏศิลป์ กีฬา/ นันทนาการตาม จินตนาการ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร เอื้ออาทร ผู้อื่นและกตัญญูต่อบุคคลที่มีพระคุณ ยอมรับ ความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนานสิ่งแวดล้อม มีนิสัยรักการ อ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และสื่อต่างๆ รอบตัว มีทักษะใน การอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อ ค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มเติม เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน สรุป ความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดู และสื่อสาร โดยการพูดหรือเขียน ตามความคิด ของตนเอง นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการ ของตนเอง กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนเฉลี่ยแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์

ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรเป็น ไปตามเกณฑ์ ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ ผลการทดสอบระดับ ชาติเป็นไปตามเกณฑ์ วางแผนการทำงานและ ดำเนินการจนสำเร็จ ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่น พัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง ทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและ หาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ สอดคล้อง กับการวิจัยบางประเด็นของจิราพร แสงมาศ (2554: 50-52) ได้ศึกษา เรื่องปัญหาการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน การ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขนาด เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถม ศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า มาตรฐานคุณภาพ ผู้เรียนที่มีปัญหามาก 3 อันดับแรก คือ 1) ความ สารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์และ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้ อย่างมีสติสมเหตุผล 2) ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง 3) ความรู้และ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรพินิจ นาสอดคล้องกับ การวิจัยบางประเด็นของ พินิจ นาทองห่อ (2554: 97-98) ได้ศึกษา เรื่องการดำเนินงานตามเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การลินธุ์ เขต 3 พบว่า ควรจัดสรรจำนวนครูให้ เพียงพอกับจำนวนนักเรียนควรจัดอบรมพัฒนา ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ความ สามารถ

3.2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มี ตัวบ่งชี้การพัฒนา คือ ครูมีการกำหนดเป้าหมาย คุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูมีการ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และใช้ข้อมูลในการ วางแผนการ จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพ

ของผู้เรียน ครูออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่าง บุคคลและ พัฒนาการทางสติปัญญา ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมผนวกกับการนำบริบทและภูมิปัญญาของท้องถิ่นบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ ครูมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วย วิธีการที่หลากหลาย ครูให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียน และคุณภาพชีวิตด้วยความเสมอภาค ครูมีการศึกษา วิจัยและพัฒนากิจการการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบ และใช้ผลในการปรับการสอน ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา ครูจัดการเรียนการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลาเต็มความสามารถ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมิน หรือผลการวิจัยเป็นฐานคิดทั้งด้านวิชาการ และการจัดการ ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหารการจัดการศึกษา ผู้บริหารให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่การจัดการศึกษา เต็มศักยภาพ และเต็มเวลา ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมิน หรือผลการวิจัยเป็นฐานคิดทั้งด้านวิชาการ และการจัดการ ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ไว้ในแผนปฏิบัติการ ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหารการจัดการศึกษา ผู้บริหารให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและ

เอาใจใส่การจัดการศึกษา เต็มศักยภาพ และเต็มเวลา คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนด คณะกรรมการสถานศึกษากำกับติดตาม ดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจน สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง นิเทศภายใน กำกับ ติดตามตรวจสอบ และนำผลไปปรับปรุงการเรียน การสอนอย่าง สม่าเสมอ จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมันคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก พอเพียง อยู่ในสภาพใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับ ผู้เรียน จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน จัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและหรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมิน

คุณภาพภายใน สถานศึกษาส่งเสริมและจัดการเรียนการสอนเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ จิราพร แสงมาศ (2554: 50-52) ได้ศึกษา เรื่องปัญหา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ปัญหาด้านการจัดการศึกษา ที่มีปัญหามาก 3 แรกเรียงตามลำดับ คือ 1) ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน 2) ข้อมูล สารสนเทศ 3) การประกันคุณภาพภายในสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ พินิจ นาทองห่อ (2554: 97-98) ได้ศึกษา เรื่อง การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาการลินธุ์ เขต 3 พบว่า ควรจัดการอบรมให้ความรู้ทักษะการบริหารให้กับผู้บริหารสถานศึกษา, ควรจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพควรนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.3 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีตัวบ่งชี้การพัฒนา คือ มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและใช้ประโยชน์ จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนร่วมสร้างแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาร่วมกับชุมชนส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในชุมชนและสร้างเป็นองค์ความรู้ทั้ง

ภายในและภายนอกชุมชนได้ สอดคล้องกับ จิราพร แสงมาศ (2554: 50-52) ได้ศึกษา เรื่อง ปัญหา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ปัญหาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่มีปัญหา มาก 3 อันดับแรก คือ 1) ปัญหาคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตสำหรับครูและนักเรียนแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองไม่มีประสิทธิภาพและไม่เพียงพอ 2) ปัญหาการจัดให้มีห้องสมุดและหนังสือสำหรับค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองไม่ตรงตามความต้องการและไม่เพียงพอ และ 3) ปัญหาการจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและชุมชน สอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ พินิจ นาทองห่อ (2554: 97-98) ได้ศึกษา เรื่องการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาการลินธุ์ เขต 3 พบว่า ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรสร้างความร่วมมือในการพัฒนาจัดการศึกษาระหว่างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียนควรนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเข้าสู่โรงเรียนและนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน

3.4 มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มีตัวบ่งชี้การพัฒนา คือ จัดโครงการกิจกรรมที่พัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา ผลการจัดกิจกรรม การดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา สถานศึกษามีรูปแบบการบริหารงานเป็นของตนเองโดยสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน บริบทของชุมชน และท้องถิ่น สอดคล้องกับ องค์การ วงศ์เรือง (2553: 95-98) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถาน

ศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นาน เขต 2 พบว่า 1) ผู้บริหาร ควรมุ่งมั่นตั้งใจเป็นหลัก 2) ควรมีการ พัฒนา มาตรฐานการศึกษาตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา 3) ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานตาม แผนงานโครงการ 4) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ ติดตามตรวจสอบการประกันคุณภาพภายใน อย่าง จริงจัง 5) ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ประเมินภายใน โดยใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐาน กลางที่ พัฒนาโดยเขตพื้นที่ 6) ควรพัฒนาอย่าง เป็นระบบคือวางแผน ดำเนินงาน ประเมินผล และ ผลประเมินพัฒนาต่อเนื่อง

3.5 มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม มีตัวบ่งชี้การพัฒนา คือ จัดโครงการ กิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้น ตามแนวทางการปฏิรูป การศึกษา ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย สถานศึกษาร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้อง กับ องค์การ วงศ์เรื่อง (2553: 95-98) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานาน เขต 2 พบว่า ผู้บริหารควรมุ่งมั่นตั้งใจเป็นหลัก ควรมีการ พัฒนามาตรฐานการศึกษาตามบริบทของแต่ละ สถานศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็น ของรายา ปัญจมานนท์ (2555: 80-88) ศึกษา เรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการ ดำเนิน การด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ความต้องการ จำเป็นในขั้นการดำเนินการ ได้แก่ การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานของแต่ละ เป้าหมาย/ มาตรฐานการศึกษา การจัดวิทยากร

ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การ นิเทศ การนำเครื่องมือไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุง แก้ไขก่อนการนำไปใช้จริงโดยคำนึงถึงความ สามารถในการวัด ได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด และ การตรวจสอบผลการประเมินเป็นระยะๆ เพื่อให้ สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนา ของสถานศึกษา โดยมีสาเหตุมาจากสถานศึกษา ไม่ใช้ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคที่เคย เกิดขึ้นมาเป็นสารสนเทศในการกำหนดแนวทาง และปฏิทินการ ตรวจสอบการดำเนินการใน แต่ละปีการศึกษา การขาดงบประมาณในการจัด อบรมให้ความรู้เกี่ยว การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา และบุคลากรไม่มีความรู้ในการจัดทำ เครื่องมือการประเมิน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จากผลการ วิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการประเมินคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการ ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1 พบว่า มาตรฐานด้านสังคมแห่งการ เรียนรู้ มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความ ต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็น อยู่อันดับ 1 แสดงให้เห็นว่า เขตพื้นที่การศึกษา ควรปฏิบัติ ดังนี้

1) มีระบบการประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพบรรลุถึง เป้าหมายมาตรฐานที่กำหนดและร่วมรับผิดชอบ ต่อผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น

2) สร้างความตระหนักให้กับผู้ บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับ

เคลื่อนและดำเนินการโดยให้ครู ผู้เรียน และชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้มีการสร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเอื้อประโยชน์ จาก แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

3) ให้โรงเรียนจัดการเรียนรู้ให้มี ประสิทธิภาพโดยจัดสรร บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาขนาดเล็ก

1.2 ระดับสถานศึกษา

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการ สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ในการมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร ภายในสถานศึกษา ระหว่าง สถานศึกษากับ ครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3) คณะกรรมการสถานศึกษาและ ชุมชนควรร่วมสร้างแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการส่งเสริมการใช้

แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในชุมชนและสร้างเป็น องค์กรความรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชนได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบแนว การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ชั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการ จัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อการประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2.3 ควรศึกษากลยุทธ์ในการประเมิน คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อ การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาด เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาศัยภูมิ เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร แสงมาศ. (2554). *ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ณัฐนิช เขียวพอ. (2554). *การพัฒนามาตรฐานการศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในอำเภอบางละมุง 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ณัฐพล รักไทย. (2557). *แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อ รองรับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.*
- พินิจ นาทองห่อ. (2554). *การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาการลินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ การศึกษา มหา บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามกำแพงเพชร.*

- รายา ปัญจมานนท์. (2555). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการ ดำเนินการด้านประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). การวางแผนเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558: ชัยภูมิ กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- องค์การ วงศ์เรือง. (2553). การศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาน่าน เขต 2. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร.